

НАСТАНОВИ ДЛЯ ГУМАНІТАРНИХ МОБІЛЬНИХ БРИГАД ЩОДО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

15 ЛИПНЯ 2024 РОКУ

Настанови щодо захисту дітей (СРНА) для гуманітарних мобільних бригад містять вказівки для організацій із захисту дітей, громадських груп і волонтерів щодо розгортання мобільних бригад у регіонах України, що постраждали від конфлікту. Наголошуючи на нагальності мобільного реагування для захисту дітей і сімей у районах підвищеного ризику та важкодоступних місцевостях, ці Настанови ставлять в пріоритет оперативний захист дітей та послуги психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Для забезпечення комплексної підтримки та ефективного надання послуг вкрай важливе значення має співпраця з місцевими органами влади та іншими суб'єктами гуманітарної діяльності. Мобільні бригади СРНА призначені захистити вразливих дітей та покращити їм доступ до базових послуг в умовах конфлікту, що триває, шляхом структурованих втручань та дотримання гуманітарних принципів.

ЗМІСТ

<i>ДЛЯ КОГО ЦІ НАСТАНОВИ</i>	2
<i>НАВІЩО В УКРАЇНІ ПОТРІБНЕ МОБІЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ</i>	2
<i>КОЛИ СЛІД СТВОРЮВАТИ ТА РОЗГОРТАТИ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА</i>	3
<i>ЯКІ ПОСЛУГИ НАДАЮТЬ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА</i>	3
<i>КОМУ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА НАДАЮТЬ ПРІОРИТЕТНУ ПІДТРИМКУ</i>	3
<i>Рекомендовані втручання мобільних бригад СРНА</i>	5
<i>ПРОПОНОВАНА СТРУКТУРА МОБІЛЬНИХ БРИГАД</i>	11
<i>Безпека даних</i>	14
<i>Убезпечення дітей і сімей</i>	14
<i>Екстрене розгортання спільно зі службами мобільного реагування в сфері г'зн та охорони здоров'я</i>	14
<i>Ресурси мобільних бригад срна</i>	15
<i>Навчальні пакети</i>	15
<i>Додаток 1. Розуміння принципів мобільних бригад СРНА</i>	16
<i>Додаток 2. Порядок розгортання мобільних бригад СРНА</i>	17

ДЛЯ КОГО ЦІ НАСТАНОВИ

Ці настанови¹ призначені допомогти організаціям із захисту дітей, громадським групам і волонтерам, що опікуються захистом дітей, шляхом надання покрокових інструкцій зі створення та розгортання мобільних бригад СРНА. Ці настанови забезпечують надання допомоги та підтримки у відповідності до Гуманітарних принципів та Мінімальних стандартів захисту дітей.

НАВИЩО В УКРАЇНІ ПОТРІБНЕ МОБІЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ

Загострення бойових дій в Україні призвело до помітного збільшення кількості масованих ракетних обстрілів. Ці обстріли, що відбуваються майже щотижня, завдали значної шкоди як енергетичним системам, так і цивільній інфраструктурі. Постійні удари, зокрема вздовж лінії фронту, вичерпують обмежені матеріальні та людські ресурси України. Погіршення ситуації також помилило потреби захисту, особливо для дітей і сімей, евакуйованих із прифронтової зони, вразливих груп населення у приймаючих громадах та людей, що мешкають у важкодоступних/сільських місцевостях.

У деяких випадках немає можливості надавати стаціонарні послуги з міркувань безпеки та захищеності, а також через брак спеціалізованих служб у прифронтових регіонах. Доступ до гуманітарної допомоги також залишається нестабільним у певних районах у зв'язку з постійною небезпекою.

Враховуючи обмеженість ресурсів і труднощі доступу, бригади мобільного реагування вкрай необхідні, щоб:

КРИТЕРІЇ РОЗГОРТАННЯ МОБІЛЬНИХ БРИГАД СРНА

Визначення місцевостей для мобільних бригад СРНА базується на таких критеріях:

- Повідомлення про високий рівень ризиків чи занепокоєння стосовно захисту дітей.
- Відповідність мінімальним вимогам до безпеки.
- Відсутність послуг, зокрема спеціалізованих служб із захисту дітей.
- Значна кількість вразливих цивільних мешканців, зокрема дітей, в твкож внутрішньо переміщених осіб.

¹ Адаптовано з прикладів інших країн.

- Негайного прибувати до постраждалого населення і надавати термінову допомогу в забезпеченні захисту дітей.
- Вирішувати невідкладні потреби осіб, які готуються до евакуації, в дорозі та після переміщення.
- Надавати необхідні послуги із захисту дітей у сільських/важкодоступних місцевостях, де надання послуг обмежене чи взагалі відсутнє.
- Міжгалузеві мобільні бригади СРНА можуть бути частиною спільних програмних заходів на досягнення результатів у сфері захисту паралельно з результатами в інших сферах завдяки оптимізації ресурсів, доступу, операційних спроможностей тощо.

КОЛИ СЛІД СТВОРЮВАТИ ТА РОЗГОРТАТИ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА

Мобільні бригади СРНА працюють у тісній співпраці з громадами та місцевими органами влади, в тому числі департаментами у справах дітей та центрами соціальних послуг. Кількість необхідних мобільних бригад СРНА залежить від конкретного рівня потреб у кожній місцевості, який визначається такими факторами, як щільність переміщеного населення та кількість дітей у регіоні. Мобільні бригади можуть бути оперативно розгорнуті для доповнення і підтримки державних співробітників соціальної сфери одразу після виникнення переміщення, перш ніж може бути облаштовано стаціонарну службу, та/або якщо стаціонарне реагування неможливе з міркувань безпеки, через операційний контекст або віддаленість місцевості. Мобільні бригади спроможні забезпечувати підтримку гуманітарним концентраторам, транзитним пунктам та місцям компактного проживання переміщених сімей. Якщо працюють стаціонарні служби реагування, мобільні бригади СРНА можуть доповнювати послуги в неохоплених населених пунктах і відповідним чином збільшувати охоплення у скоординований і взаємодоповнюваний спосіб. За високого рівня потреб і наявності прогалин у потенціалі чи браку послуг та/або якщо населення перебуває далеко від стаціонарних пунктів надання послуг, зокрема у важкодоступних місцевостях, мобільні бригади можуть проводити інформаційно-просвітницькі заходи для підвищення обізнаності з наявними послугами та забезпечення доступу до наявних чи мобільних послуг.

ЯКІ ПОСЛУГИ НАДАЮТЬ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА

Пріоритетною діяльністю мобільних бригад СРНА є надання основних послуг із захисту дітей: направлення по невідкладну медичну допомогу, виявлення і документування дітей із груп ризику, підтримка відстеження неповнолітніх без супроводу, надання екстреного альтернативного догляду, першої психологічної допомоги (ППД) та інших форм підтримки психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП), зниження ризиків, координація та адвокація. Послуги адаптовані до специфічних потреб і забезпечують безперервність догляду. Мобільні бригади повинні скласти послідовний графік для вирішення пріоритетних питань, забезпечивши безперервну доступність критичних послуг із непостійним доступом до підтримки.

КОМУ МОБІЛЬНІ БРИГАДИ СРНА НАДАЮТЬ ПРІОРИТЕТНУ ПІДТРИМКУ

Реагування мобільних бригад СРНА призначене для підтримки та доповнення зусиль державних суб'єктів із вирішення нагальних потреб дітей і сімей, що постраждали внаслідок бойових дій та переміщення. Ці настанови визначають стратегічні напрямки діяльності мобільних бригад для забезпечення комплексного і дієвого захисту найбільш вразливих дітей. Мобільне реагування має бути зосереджено на таких критичних напрямках:

- **Прифронтові громади та регіони з високим рівнем ризику:** Особливу увагу має бути надано дітям і сім'ям, що мешкають у прифронтових громадах або таким, що перебувають під підвищеною загрозою бойових дій, наприклад через посування лінії зіткнення. Це передбачає зосередження уваги на дітях, особах з обмеженою мобільністю та з підвищеним рівнем вразливості.
- **Внутрішньо переміщені діти та сім'ї в транзитних центрах і місцях компактного проживання:** Мобільні бригади повинні надавати пріоритет вразливим дітям і сім'ям з-поміж внутрішньо переміщених осіб, в тому числі таким, що перебувають у транзитних центрах і місцях компактного проживання. Ці групи населення часто гостро потребують негайного захисту та підтримки. Водночас, надання підтримки транзитним центрам і місцям компактного проживання потребує тісної координації між суб'єктами гуманітарної діяльності. Окрім цього, з огляду на те, що сім'ї в дорозі часто зупиняються у родичів чи друзів, мобільні бригади повинні також докладати особливих зусиль, щоб охопити такі нужденні сім'ї.
- **Міські та сільські громади, постраждалі (прямо чи опосередковано) від активних бойових дій (поза лінією фронту):** Необхідно докладати зусиль, щоб охопити вразливих дітей та сім'ї, окремих осіб у міських районах, що постраждали (прямо чи опосередковано) внаслідок зростання інтенсивності конфлікту, а також у сільських і важкодоступних регіонах. Ці регіони часто потерпають від значних прогалин у наданні послуг, тож втручання з боку мобільних бригад є критичним для охоплення великих територій з недостатнім обслуговуванням для підтримки та у тісній співпраці з місцевими органами влади. Мобільні бригади СРНА повинні надавати послуги переміщеним дітям і дітям з іншими вразливостями, в тому числі тим, що перебувають у прифронтових громадах чи поблизу них, дітям з інвалідністю, дітям у групі ризику чи постраждалим від насильства та дітям під загрозою розлучення з сім'ями.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ НЕГАЙНОГО ВТРУЧАННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ

1. **Психосоціальний дистрес та інші потреби, що стосуються психічного здоров'я:** Виявляти ознаки та наслідки психосоціального дистресу та інших станів психічного здоров'я у дітей, що постраждали від конфлікту. Надавати невідкладну ППД, консультації чи інші послуги у сфері психічного здоров'я, залежно від індивідуальних потреб дитини, навчання та навичок наявного персоналу, а також доступності конфіденційного простору. За потреби та можливості сприяти доступу до спеціалізованої допомоги.
2. **Переміщення та розлучення** Пріоритетну увагу надавати знаходженню та наданню допомоги дітям, розлученим із сім'ями внаслідок надзвичайних ситуацій, у тісній координації з органами влади. Підтримувати зусилля органів влади щодо оперативного розшуку і возз'єднання сімей. Запроваджувати тимчасові варіанти догляду за неповнолітніми без супроводу, водночас сприяючи зусиллям, спрямованим на возз'єднання сімей.
3. **Насильство та наруга:** Швидко діяти у випадках фізичної, сексуальної чи емоційної наруги або насильства, забезпечуючи постраждалим дітям негайний захист, у тому числі шляхом направлення до відповідних органів влади згідно з вимогами чинного законодавства.

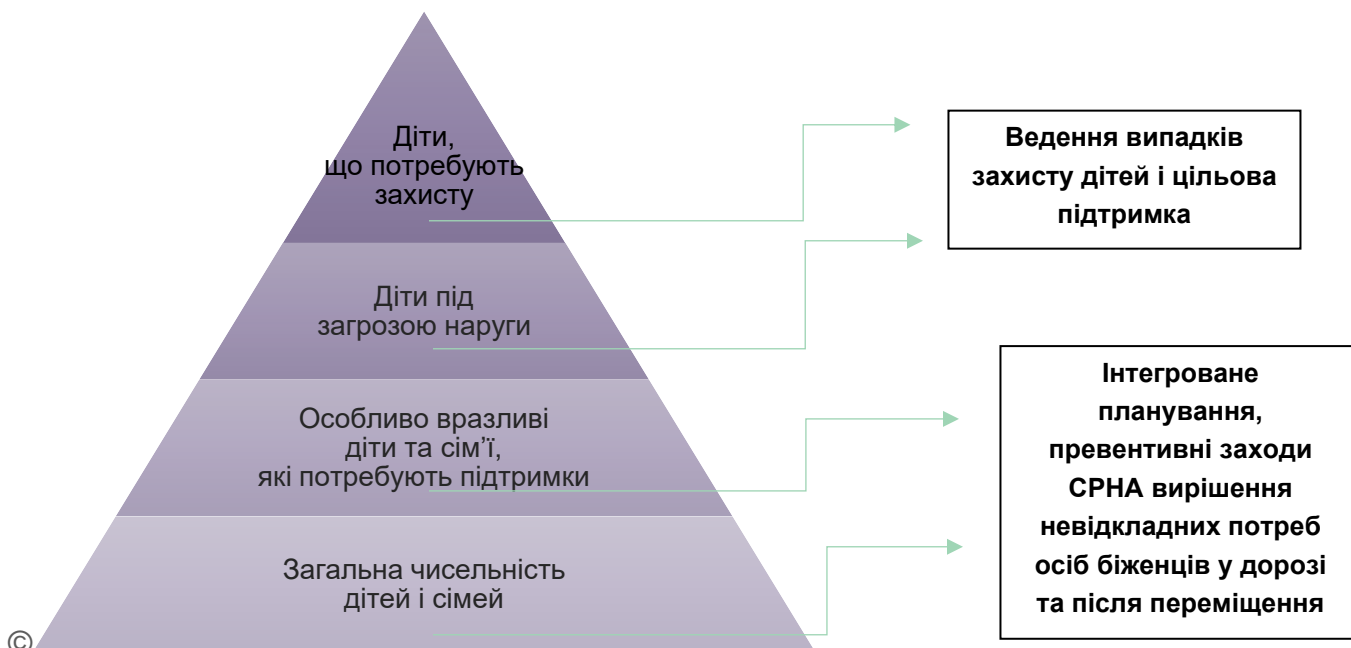
Забезпечити психосоціальну підтримку (ПСП) та направлення для невідкладної медичної підтримки, якщо актуально, і надати особам, що пережили, безпечне розселення, консультації та правову допомогу в зручній для дітей формі.

4. **Обмежений доступ до основних послуг і захисту:** Забезпечити дітям доступ до життєво важливих послуг, як-от охорони здоров'я та правового захисту. Зміцнити наявні системи захисту дітей, у тому числі ведення випадків і направлення до державних соціальних послуг, та забезпечити зв'язок із ними. Тісно співпрацювати з партнерами й органами влади задля ефективного надання комплексної підтримки.

Підхід мобільних бригад забезпечує своєчасне отримання необхідних послуг із захисту дітей найбільш вразливими групами населення, в тому числі дітьми та особами в зонах високого ризику в умовах конфлікту, що триває, переїздів і вимушеного переміщення.

РЕКОМЕНДОВАНІ ВТРУЧАННЯ МОБІЛЬНИХ БРИГАД СРНА

Відразу після визначення місцевостей, мобільні бригади СРНА повинні здійснити такий спектр втручань у межах доцільності та в тісній координації і співпраці з місцевими органами влади:

А. Прифронтові громади та регіони з високим рівнем ризику:

- Розповсюдження ключових повідомлень і доступних для дітей інформаційних матеріалів щодо захисту жінок і дітей, [запобігання роз'єднанню сімей](#), позитивного батьківства, позитивних механізмів виживання, послуг підтримки для дітей без супроводу² та розлучених³ із сім'ями, інформування про ризики, пов'язані з вибухонебезпечними боєприпасами (EORE),⁴ інші заходи, спрямовані на зниження ризиків, та шляхів доступу до наявних державних і гуманітарних служб і ліній допомоги.
- [Розповсюдження повідомлень для батьків/піклувальників з метою підвищення їхньої спроможності дбати про і захищати своїх дітей та надавати їм підтримку в подоланні негараздів.](#)
- Надання ППД для реагування на безпосередній емоційний і психологічний дистрес, спричинений переміщенням та іншими стресовими обставинами, виявлення додаткових потреб у ПСП та забезпечення подальшої підтримки та/або направлення до інших наявних служб.
- Надання екстреної грошової допомоги⁵ в цілях захисту дітей через механізми ведення випадків.
- Забезпечення безпечного виявлення і направлення у сфері захисту дітей.
- Забезпечення ПСП на базі громад і розповсюдження відповідних наборів ПСП на території населених пунктів на основі результатів оцінювання.

В. Вразливі внутрішньо переміщені діти та сім'ї в транзитних центрах і місцях компактного проживання:

- Надання широкого спектру [ПЗПСП для дітей](#), батьків/піклувальників, від профілактики, просування до цілеспрямованої підтримки. Зокрема він може включати, приміром, заняття з позитивного батьківства, психологічну освіту для батьків/піклувальників, прописані підходи, орієнтовані на різні вікові групи (у тому числі, наприклад, [«Навчання технікам відновлення»](#) чи Навички управління емоціями в ранньому підлітковому віці – [«EASE»](#)), індивідуальні й групові консультації.
- Заняття з позитивного батьківства, в тому числі [повідомлення для батьків/піклувальників з метою підвищення їхньої спроможності дбати про і захищати своїх дітей та надавати їм підтримку в подоланні негараздів.](#)
- Забезпечення ПСП на базі громад і розповсюдження відповідних наборів ПСП на території населених пунктів на основі результатів оцінювання.
- Документування сповіщень про порушення прав дитини та реагування на потреби там, де це застосовно та можливо.

² Дитина без супроводу: дитина, розлучена з обома батьками чи іншими піклувальниками та родичами й залишена без догляду й піклування з боку дорослих, які за законом чи звичаєм відповідальні за їх здійснення. Це означає, що дитина може бути як цілком позбавлена піклування дорослих, так і перебувати під доглядом когось чужого чи незнайомого дитині або ж когось із тих, хто не є постійними піклувальниками/-цями: наприклад, сусідів, інших дітей у віці до 18 років чи незнайомих осіб.

³ Дитина, розлучена з батьками. Діти, розлучені з обома батьками або попередніми первинними чи усталеними піклувальниками/-цями, але не обов'язково з іншими родичами. Тож до цієї категорії можуть належати діти у супроводі інших дорослих членів сім'ї. Як правило, термін «попередній законний чи усталений піклувальник» позначає особу, з якою дитина жила, і яка про неї дбала до настання надзвичайної ситуації, що не обов'язково передбачає наявність правової відповідальності.

⁴ В тісній координації з Протимінною сферою відповідальності та партнерами, які мають дозвіл на проведення заходів EORE в громадах.

⁵ Рекомендації щодо екстреної грошової допомоги наразі перебувають на етапі розробки й будуть доступні партнерам зі сфери відповідальності із захисту дітей.

- Підтримка заходів з виявлення дітей, що потребують альтернативних форм сімейного догляду в тісній співпраці з Департаментом у справах дітей.
 - За можливості, ідентифікація безпечних для дітей місць, як-от [дружнього до дітей простору](#), та шкіл і громадських центрів, які проводять структуровані заходи у такому просторі.
 - Надання [послуг ведення випадків захисту дітей](#).
 - Забезпечення першочергового та прискороного доступу дітей без супроводу та розлучених із батьками до екстрених послуг, у тому числі безпечного притулку, продуктових пакетів, медичного обслуговування та ПСП-підтримки.
 - Направлення дітей із комплексними та значними проблемами у сфері захисту дітей до державних органів та соціальних служб захисту дітей.
 - Надання екстреної грошової допомоги в цілях захисту дітей через механізми ведення випадків.
 - Розповсюдження ключової рятувальної інформації та повідомлень щодо захисту жінок і дітей, [запобігання роз'єднанню сімей](#), позитивного батьківства, позитивних механізмів виживання, послуг підтримки для дітей без супроводу та розлучених із сім'ями, EORE, інші заходи, спрямовані на зниження ризиків, та шляхів доступу до наявних надавачів державних і гуманітарних послуг і ліній допомоги.
- С. Міське та сільське населення, в тому числі діти, постраждали (прямо чи опосередковано) від активних бойових дій:**
- Допомога у проведенні первинних експрес-оцінювань захисту дітей спільно з громадами та місцевими органами влади для визначення безпосередніх ризиків для дітей.⁶
 - Координація із суб'єктами захисту задля забезпечення інтеграції міркувань захисту дітей у їхню адвокаційну діяльність, домовленості з місцевими органами влади та суб'єктами гуманітарної діяльності.
 - Проведення первинного оперативного картування послуг негайно після прибуття на місце задля ідентифікації інших надавачів послуг у регіоні (особливо у сферах охорони фізичного та психічного здоров'я, убезпечення та захисту дітей, протидії гендерно зумовленому насильству — ГЗН та захисту).
 - Розповсюдження ключових повідомлень і доступних для дітей інформаційних матеріалів щодо захисту жінок і дітей, [запобігання роз'єднанню сімей](#), позитивного батьківства, послуг підтримки для дітей без супроводу та розлучених із сім'ями, EORE, інші заходи, спрямовані на зниження ризиків, та шляхів доступу до наявних надавачів державних і гуманітарних послуг і ліній допомоги.
 - [Розповсюдження повідомлень для батьків/піклувальників з метою підвищення їхньої спроможності дбати про і захищати своїх дітей та надавати їм підтримку в подоланні негараздів.](#)
 - Надання [ППД](#) для реагування на безпосередній емоційний і психологічний дистрес, спричинений переміщенням та іншими стресовими обставинами, та надання спеціалізованих послуг ПЗПСП шляхом втручань на основі настанов чи індивідуальних і групових консультацій — як безпосередньо так і шляхом направлень до спеціалізованих служб.
 - Оцінювання потреб дітей у матеріальній підтримці, наприклад, пакунках гідності, наборах для немовлят, одязі тощо, та за потреби направлення дівчаток і хлопчиків до інших кластерів, агентств або суб'єктів для отримання спеціалізованої допомоги постраждалим дітям.
 - В ході консультацій з місцевими органами влади та членами громад визначення безпечного

⁶ Після розгортання мобільні бригади СРНА мають провести експрес-оцінювання, щоб визначити актуальні проблеми в сфері захисту дітей, оцінити закономірності та фактори ризику для здійснення інформованих заходів швидкого реагування. Ці оцінювання СРНА входять до складу міжвідомчих експрес-оцінювань, що проводяться на початковому етапі для інформування мультисекторальних заходів реагування, визначення груп населення, що перебувають під найбільшим ризиком, та застосування як адвокаційного інструменту для довгострокової підтримки постраждалих регіонів.

простору для розміщення працівників у справах захисту дітей, які надаватимуть ППД, ПСП, забезпечуватимуть індивідуальне ведення випадків та інформування.⁷

- Надання послуг ведення випадків захисту дітей, у тому числі оцінювання потреб, планування ведення випадку, подальше спостереження тощо.
- Забезпечення догляду за дітьми, які пережили насильство чи мають інші нагальні проблеми захисту за участі персоналу, залученого до ведення випадків.

Ведення випадків захисту дітей передбачає виявлення та реєстрацію, оцінювання, планування заходів безпеки, планування та реалізацію ведення випадку, альтернативні форми догляду, розшук і возз'єднання з сім'ями, постійний моніторинг і безпосередню підтримку, направлення до інших спеціалізованих служб (наприклад, правової допомоги, спеціалізованих послуг ПЗПСП, медичного обслуговування, грошової та ваучерної допомоги).

Персонал, що опікується захистом дітей, має з'ясувати, чи безпечно і етично починати надання послуг ведення випадків і як забезпечити безперервність догляду. Враховуючи частоту і тривалість виїздів на місця за мобільними програмами, які реалістичні строки подальшого контролю над випадками? Якщо працівники, що здійснюють ведення випадків, не в змозі забезпечити безперервність догляду, необхідно розглянути варіанти віддаленого відстеження в онлайн-форматі у рамках пакету, що включає також надання дітям та їхнім сім'ям якомога повнішої інформації про наявні послуги та способи доступу

⁷ Це може бути частина дружнього до дітей простору за умови, що там є приватне приміщення чи простір, у якому можна проводити зустрічі в рамках ведення випадків.

Додаткові коментарі та зауваження щодо здійснення ведення випадків, ПЗПСП та зв'язків з громадськістю

A. Екстрені втручання у сфері ПЗПСП для мобільних бригад включають:

- **Ведення випадків захисту дітей**⁸ включає інтегровану ПЗПСП як втручання цільової підтримки рівня 3.
- **ППД:** Невідкладна допомога дітям у кризовій ситуації, спрямована на зниження дистресу та надання первинної підтримки (див. текстовий блок праворуч).
- **Групи підтримки:** Сприяння створенню дитячих груп підтримки однолітків для налагодження зв'язків із іншими дітьми з аналогічними труднощами та отримання взаємної підтримки.
- **Підтримка для дітей** через фасилітовані сеанси ПСП, групової активності⁹, стійкості, формування навичок, розважальних заходів тощо відповідно до віку, ґендеру та культурних особливостей, використовуючи доведені програми, які сприяють зміцненню психічного здоров'я.
- **Підтримка для батьків** у вигляді фасилітованих сеансів ПСП, емоційної підтримки, розвитку навичок батьківства, інформації для батьків, а також просвітницькі заняття з психологічної освіти для батьків/піклувальників щодо симптомів у їхніх дітей та методів підтримки дитини у стані дистресу. Інформування та підвищення обізнаності батьків передбачає надання інформації та структурованої підтримки батькам і піклувальникам, у тому числі неповнолітнім піклувальникам і прийомним родинам. Ці заходи спрямовані на підвищення обізнаності з ризиками захисту дітей, наявними послугами та отриманню доступу до них, а також на надання інформації та формування навичок турботи про себе, позитивної комунікації між батьками та дітьми, управління стресом та практик позитивного батьківства.
- **Мобілізація громади:** Залучення громад до заходів із захисту дітей для просування позитивних механізмів виживання та практик психічного здоров'я, зміцнення стійкості, зменшення стигматизації та сприяння добробуту дитини.
- **Зміцнення потенціалу:** Навчання¹⁰ та кураторська підтримка для місцевих оперативно-рятувальних служб, піклувальників та членів громади з метою ефективної підтримки психічного здоров'я та психосоціальних потреб дітей.

ППД — простий ефективний метод надання первинної підтримки в кризових ситуаціях. Більшість дітей переживають стресові події без появи довгострокових психічних проблем і багато з них одужують самостійно. Втім, можна посприяти відновленню, якщо діти отримують відповідну підтримку на ранньому етапі — це може істотно знизити ризик виникнення довгострокових проблем із психічним здоров'ям. ППД може бути надано персоналом служб захисту дітей та їхніми контрагентами, які безпосередньо працюють із дітьми — наприклад, партнерськими організаціями, вчителями, працівниками освіти, медиками та соціальними працівниками, які можуть надавати ППД дітям.

Навчання з надання ППД мають пройти працівники у справах захисту дітей, громадські активісти та персонал на місцях із різних галузей, який регулярно взаємодіє з дітьми та сім'ями.

⁸ Психічне здоров'я є ключовим аспектом при веденні випадків захисту дітей. Спеціаліст/-ка із ведення випадків оцінює стан здоров'я і добробут дитини, коли отримує уявлення про її становище та потреби. На цій підставі спеціаліст/-ка із ведення випадків планує та реалізує заходи на підтримку здоров'я та добробуту дитини.

⁹ Групова активність може включати структуровані та вільні ігри, мистецтво та ремесла, спорт, діяльність з формування навичок та інформаційні заняття. Ця активність може відбуватися в усталеному місці, наприклад, «безпечному просторі», мобільному наметі, школі чи громадському центрі. Вкрай важливо забезпечити, щоб вибрані приміщення були дійсно безпечними, не збільшували ризику та зберігали конфіденційність.

¹⁰ Див. наступний розділ щодо навчальних пакетів.

- **Підтримка з використанням технологій:** Застосування таких технологій як мобільні застосунки та сервіси телеконсультування для забезпечення варіантів дистанційної підтримки на кшталт дитячих гарячих ліній та онлайн-консультацій з метою надання дистанційних послуг ПЗПСП дітям, які їх потребують, зокрема у важкодоступних місцевостях.

Доказова та якісна підтримка: В усьому діапазоні втручань ПЗПСП — від інформаційних та рекреаційних заходів до цільової спеціалізованої підтримки — слід **забезпечити, щоб усі заходи було фасилітовано кваліфікованими фахівцями з використанням доказово обґрунтованих матеріалів, програм чи посібників.**

V. Взаємодія з громадою

Заходи за участі соціальних працівників/громадських активістів повинні включати:

- Візити додому та громадські обговорення з метою розповсюдження ключових повідомлень щодо захисту дітей, запобігання розлучення сімей, повідомлень щодо підтримки ПЗПСП, повідомлень щодо запобігання ГЗН, в тому числі служб підтримки для дітей без супроводу чи розлучених із батьками; надавачів послуг та інформація про наявні послуги, гарячі лінії допомоги та запрошення до участі дітей і сімей.
 - Залучення ключових стейкхолдерів (місцевих органів влади, керівництва громад, надавачів послуг) до виявлення дітей, що потребують допомоги, та прогалин у наданні послуг.
 - Ідентифікація аутич-волонтерів/громадських координаторів.
- C. Проведення тренінгів для громадських координаторів з ППД, безпечного виявлення та направлення, ключових повідомлень щодо захисту дітей, наявних державних і гуманітарних послуг та доступу до них, а також картування безпеки. Розробка та оновлення маршрутів направлення:**
- Якщо картування ключових послуг не виконано раніше, його має бути включено до місцевих маршрутів направлення, зокрема для заходів реагування у сферах охорони здоров'я та захисту дітей.
 - Має бути розроблено маршрути направлення з інформацією про наявні послуги та контактних осіб для інших послуг направлення.
 - Персонал на місцях із інших кластерів та міжгалузевих груп оцінювання має бути ретельно ознайомлений із питаннями виявлення і направлення проблем захисту для оперативного реагування.
 - Працівникам на місцях має бути роздано матеріали, що містять ключову інформацію про надавачів послуг і відповідні координаційні пункти з питань ГЗН, захисту дітей та охорони здоров'я, аби полегшити ефективне направлення та комунікацію ключових повідомлень.
- D. Картування безпеки із залученням дітей/аудити/та планування громадської безпеки:**
- Мобільні бригади СРНА повинні проводити регулярні оцінювання ризиків і аудити безпеки для виявлення потенційних ризиків. На основі їхніх результатів має здійснюватися планування громадської безпеки з урахуванням загроз безпеці та захищеності дітей. До цього процесу планування залучаються різноманітні громадські групи, в тому числі жінки, чоловіки, хлопчики та дівчатка, в частині виявлення ризиків та впровадження простих заходів безпеки.

Коли групові заходи тимчасово призупиняються з міркувань безпеки, альтернативні форми забезпечення захисту дітей та втручань ПЗПСП можуть включати:

- Обхід осель навченими фасилітаторами та/або соціальними працівниками/спеціалістами з ведення випадків.
- Ведення випадків та послуги ПСП в телефонному та онлайн-режимах.
- Мобільні групи взаємодії з громадою для надання підтримки на місці.
- Забезпечення сімей наборами, до яких входять освітні матеріали, дитячі ігри та вправи для заняття вдома, а також інформація для батьків щодо підтримання психічного здоров'я дітей та свого власного.
- Використання СМС для надсилання регулярних повідомлень з порадами, нагадуваннями та інформацією про підтримку батькам і піклувальникам/-цям з метою забезпечення постійного супроводу сімей.
- Створення груп підтримки за принципом «рівний-рівному» для обміну досвідом між дітьми та підлітками, фасилітованих віртуально чи шляхом організації зустрічей дрібними групами із забезпеченням належних заходів безпеки.

Запровадження цих альтернатив може гарантувати, що діти продовжуватимуть отримувати необхідну підтримку та захист навіть в умовах неможливості проведення традиційних групових заходів.

ПРОПОНОВАНА СТРУКТУРА МОБІЛЬНИХ БРИГАД

Мобільні бригади — ролі та обов'язки ¹¹	
Керівник/-ця бригади	<ul style="list-style-type: none"> • Керує роботою мобільної бригади СРНА, в тому числі здійснює повсякденне управління. • Наглядає та здійснює, за потреби, ППД, ПСП, направлення та комунікаційну роботу. • Посилює координацію, направлення та потенціал із захисту дітей для належного реагування на індивідуальні випадки захисту дітей. • Налагоджує взаємини з громадськими структурами, місцевими органами влади та іншими надавачами послуг для виявлення дітей, що потребують допомоги. • За необхідності створює екстрені маршрути направлення зі захисту дітей спільно з надавачами послуг і громадськими структурами в сфері захисту дітей, протидії ГЗН, захисту, охорони здоров'я тощо. • Проводить оцінювання безпеки, аудити безпеки та експрес-оцінювання для визначення найбільш належних способів екстреного реагування для захисту дітей. • Визначає громади та безпечні місця для проведення заходів. • Підтримує формування мереж у місцевих громадах для створення послуг, орієнтованих на інтереси дітей
Соціальний/-а працівник/-ця	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляє та документує дітей з нагальними ризиками в сфері захисту дітей та відстежує неповнолітніх без супроводу, окрім того забезпечує

¹¹Там, де це можливо та доцільно, до складу мобільних бригад можуть входити юристи (надавачі послуг правової допомоги у доступних для дітей формах) та логопеди, оскільки існує гостра потреба в їхніх послугах.

	<p>надання дітям без супроводу екстреного альтернативного догляду (у тісній співпраці з місцевим Департаментом у справах дітей).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Надає послуги з ведення випадків послуги, сприяючи доступу до спеціалізованих послуг і допомоги (правової допомоги, ПЗПСП, грошової допомоги в цілях захисту дітей тощо) шляхом направлень і безпосередньої підтримки в тісній співпраці з місцевими Центрами надання соціальних послуг та/або Департаментами у справах дітей. ● Проводить експрес-оцінювання для визначення найбільш належних способів екстреного реагування для захисту дітей. ● Надає ППД для тих, хто її потребує ● Веде точний і конфіденційний облік справ відповідно до вимог. ● Налагоджує ключові взаємини з громадськими структурами, місцевими органами влади та іншими надавачами послуг. ● Привертає увагу громадських координаторів до виявлення та направлення випадків захисту дітей, в тому числі для дітей без супроводу та розлучених із батьками, а також тих, які перебувають під загрозою чи пережили ГЗН. ● Надає екстрену грошову допомоги в цілях захисту дітей через механізми ведення випадків. ● Розповсюджує ключову рятувальну інформацію та повідомлення щодо захисту жінок і дітей.¹²
<p>Надавачі послуг ПЗПСП</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Надають ППД для тих, хто її потребує ● Ідентифікують безпечні простори в громадах та навчають членів громад опікуватися дружнім до дітей простором і вести структуровані заходи. Проводять розбудову спроможностей фасилітаторів дружніх до дітей просторів з основ ПЗПСП та способів проведення заходів, які забезпечують позитивний ефект для психічного здоров'я. ● Привертають увагу громадських координаторів до позитивних психологічних практик, виявлення та направлення випадків захисту дітей, в тому числі для дітей без супроводу та розлучених із батьками, а також тих, що потребують ППД та послуг з протидії ГЗН. ● Проводить обговорення у фокус-групах з членами громад для виявлення проблем у сфері захисту дітей і потреб ПЗПСП. ● Ведуть комунікацію з громадськістю та поширюють інформацію щодо послуг та ключові повідомлення ПЗПСП. ● Модерують цільові заходи ПСП, у тому числі зі стійкості та життєвих навичок для дітей, навичок батьківства та груп підтримки у дружніх до дітей просторах і безпечних місцях відповідно до доказово обґрунтованих посібників та програм. ● Проводять заняття з психологічної освіти для батьків і піклувальників/-ць щодо виявлення симптомів у дітей та надання підтримки у стані дистресу. ● Модерують заняття з самопідтримки/турботи про себе для батьків і піклувальників/-ць та розподіляють ресурси, аби допомогти їм

¹² Детальнішу інформацію див. у розділі про втручання мобільних бригад.

	<p>підтримати себе та своїх дітей.¹³</p> <ul style="list-style-type: none"> Залежно від потреб та рівня кваліфікації надають індивідуальні та групові консультації чи конкретні прописані в інструкціях втручання.¹⁴
Суб'єкт надання послуг юридичної допомоги	<ul style="list-style-type: none"> Надає безкоштовну юридичну допомогу сім'ям та членам громад, у тому числі інформацію про права, процедури та правові варіанти. Допомагає дітям і сім'ям отримати чи замінити важливі юридичні документи, зокрема документи, що засвідчують особу, свідоцтва про народження, свідоцтва про шлюб, які можуть бути втрачені чи знищені внаслідок переміщення чи війни. Проводить інформаційні кампанії для інформування дітей та членів громад про їхні законні права, права на задоволення вимог і доступні послуги. Це може включати розповсюдження інформації через зустрічі з громадою, проспекти та інші канали комунікації.
Логіст/-ка / водій/-ка	<ul style="list-style-type: none"> Забезпечує ефективне функціонування бригади, допомагаючи з облаштуванням та вирішенням логістичних потреб. Надає допомогу в плануванні маршрутів, плануванні безпеки та захисту та ефективно комунікує з іншими членами бригади та представниками приймаючої громади щодо координації графіків і маршрутів.

***Примітка: Усі члени мобільних бригад повинні розуміти та підписати чіткі кодекси поведінки та політики убезпечення дітей.**

¹³ See: <https://parents.nostress.org.ua>

¹⁴ Наприклад: Children & War - Teaching Recovery Techniques, PM+, Self-Help+, EASE.

БЕЗПЕКА ДАНИХ

Усім спеціалістам/-кам з ведення випадків бажано користуватися Системою управління інформацією про захист дітей плюс (CPIMS+) — ця система здатна працювати як онлайн, так і автономно **Мобільні бригади не повинні перевозити з собою жодних фізичних копій заповнених форм прийому чи надання згоди.** У ситуаціях, які розцінюються як занадто ризиковані чи небезпечні, згоду на ведення випадків, направлення чи запис даних потрібно отримувати в усній формі. Спеціалісти/-ки з ведення випадків захисту дітей / співробітники/-ці служб реагування повинні заповнити бланки реєстрації/оцінювання згодом, коли повернуться до офісу, розташованого в безпечному та захищеному місці, де можливо забезпечити безпеку даних. Фізичні копії форм прийому/надання згоди обробляються з дотриманням узгоджених протоколів зберігання та обробки даних (див. [Протокол захисту даних та обміну інформацією — DPISP](#)).

УБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ І СІМЕЙ

Організації та агенції, що здійснюють реагування на надзвичайні ситуації через мобільні бригади СРНА, повинні вживати заходів, аби забезпечити, щоб діти, з якими вони контактують, не зазнали шкоди з боку їхніх працівників чи відвідувачів. Вкрай важливо, щоб жодна діяльність, яку вони провадять, не наражала на небезпеку дітей, яких вони обслуговують. Для досягнення цього має бути запроваджено чіткий кодекс поведінки та комплексну політику убезпечення дітей. У разі фото- або відеозйомки чи написання матеріалів про дітей необхідно ставитися до них з повагою та [обов'язково заздалегідь отримати інформовану згоду від батьків та піклувальників/-ць](#), чітко пояснивши та погодивши усі ризики та способи використання цих матеріалів. Уся особиста чи ідентифікаційна інформація про дитину, наприклад дані про особу чи місце проживання, має залишатися конфіденційною для запобігання будь-яким потенційним ризикам для її безпеки.

ЕКСТРЕНЕ РОЗГОРТАННЯ СПІЛЬНО ЗІ СЛУЖБАМИ МОБІЛЬНОГО РЕАГУВАННЯ В СФЕРІ ГЗН ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мобільне реагування СРНА є найбільш ефективним у форматі спільного розгортання зі службами реагування охорони здоров'я та/або ГЗН для забезпечення комплексних потреб. Суб'єкти захисту дітей, протидії ГЗН та охорони здоров'я повинні спільно визначити найкращий метод інтеграції, враховуючи місткість транспортного засобу, час перебування у громаді, протоколи безпеки та тип конструкцій для безпосереднього надання послуг (намети, будівлі чи на відкритому просторі). В цілях безпеки та належного сприйняття бригад із захисту дітей з боку громад вкрай важливо оформити їхню роботу як частину комплексного медичного реагування, щоб запобігти стигматизації послуг захисту дітей чи протидії ГЗН. До інших видів спільної діяльності можуть належати:

- Спільне поширення інформації та повідомлень щодо репродуктивного здоров'я/ГЗН/захисту дітей — охорона здоров'я може бути використана як вхідна точка для послуг із захисту дітей, якщо по-іншому це питання буде занадто чутливим.
- Спільне картування послуг та налагодження мережі направлень.

РЕСУРСИ МОБІЛЬНИХ БРИГАД СРНА

Підтримку діяльності мобільних бригад СРНА має забезпечувати спеціальний персонал, до складу якого входять працівники/-ці служб реагування / спеціалісти/-ки з ведення випадків, психологи та менеджери, які забезпечують технічну підтримку, нагляд і розбудову спроможностей.

Матеріальні ресурси

Перша лінія	Друга лінія (поповнення запасів для першої лінії)
<ul style="list-style-type: none"> Жилет, який чітко ідентифікує носія як члена мобільної бригади СРНА. Інформаційні, освітні та комунікаційні (ІОК) матеріали з ключовими повідомленнями, в тому числі щодо запобігання сексуальній експлуатації та порузі (ЗСЕН) Канцелярські товари та допоміжні матеріали Матеріали для заходів Кваліфікований персонал (мінімальний комплект див. нижче) Номер гарячої лінії для прийому направлень Друковані форми ведення випадків Засоби комунікації (мобільні телефони, рації тощо) Автомобіль Аптечка, вогнегасник Планшети та ноутбуки для роботи в СРІМС. Комплект індивідуального захисту, шоломи 	<ul style="list-style-type: none"> Шафка(и) з замком Плакати, графіки та допоміжні візуальні ІОК-матеріали для інформаційних занять Стільці та стіл для приватного приміщення та місць проведення заходів Іграшки та книжки для дітей (набори для дозвілля, раннього розвитку тощо) Навчені групи взаємодії з громадою та волонтери Додаткове приміщення/будівля для проведення заходів, якщо є достатньо місця та наявні комунікації водопостачання, санітарії та гігієни

Навчальні пакети

Тема	Програма
Мобільна бригада функції та обов'язки	Керівництво, звітність, безпека, робота в команді, кодекс поведінки, ЗСЕН, планування та комунікація
Захист дітей	Вступ до СРНА. Нормативно-правова база, принципи, системи захисту дітей, ПСП, дружній до дітей простір, ключові повідомлення та догляд, що враховує отримані травми. Інші навчально-методичні заняття, зосереджені на розумінні травми and її наслідків для розвитку та поведінки дитини.
ПЗПСП	<ul style="list-style-type: none"> Materials for parents/caregivers: https://parents.nostress.org.ua/ Буклет «Як допомогти дитині, яка перебуває в стресі» <ul style="list-style-type: none"> 1) Посібник «Підтримка в кризовій ситуації» 2) Буклет «Як допомогти дитині, яка перебуває в стресі» 3) Книга креативних розваг

	<p>4) Посібник для роботи з батьками 5) Блокнот для роботи з батьками</p> <ul style="list-style-type: none"> • Навички управління емоціями в ранньому підлітковому віці (EASE) • I Support My Friends: A training for children and adolescents on how to support a friend in distress Save the Children's Resource Centre (<u>доступ до англomовної онлайн-версії можна отримати тут</u>) • Набір ресурсів «I Support My Friends»: Equipping Children and Adolescents - Набір ресурсів з підтримки психологічного здоров'я та психосоціальної підтримки для дітей і сімей - The MHPSS Network (<u>доступ до україномовної онлайн-версії можна отримати тут</u>) • MHPSS.net LAUNCH: I Support My Friends - YouTube (45-хвилинне відео з інформацією про запуск набору ресурсів «I Support My Friends») • https://app.mhpss.net/resources/ukraine-humanitarian-crisis-2022/ • Team Up: ПСП, заходи, мобілізація та залучення на базі громад.
ППД	Реагування дітей на кризові ситуації, виявлення дітей, що потребують ППД, комунікація з дітьми, батьками та піклувальниками/-цями у стані дистресу. Ключові меседжі. (перша психологічна допомога)
Догляд за дітьми, які пережили ГЗН	Програма догляду за дітьми, які постраждали: https://gbvresponders.org/response/caring-child-survivors/ Рекомендації щодо догляду за дітьми, які постраждали від сексуального насильства (2-е видання), інтерактивне, українською мовою
Обізнаність з EORE	Набір інструментів EORE (звертатися до координаційної групи з протимінної діяльності)
Мінімізація ризиків ГЗН	Методичні рекомендації МПК щодо ГЗН: https://gbvguidelines.org/en/
ЗСЕН	<p>Механізми подання скарг і відгуків, кодекс поведінки та Бюлетень Генерального Секретаря ООН щодо ЗСЕН.</p> <p>Ризики ЗСЕН зростають у надзвичайних обставинах внаслідок дисбалансу сил між працівниками гуманітарних служб і отримувачами допомоги. Необхідно інтегрувати потреби ЗСЕН у діяльність з реагування на надзвичайні ситуації, в тому числі шляхом поширення повідомлень щодо ЗСЕН згідно з Кодексом поведінки для ЗСЕН із каналами передачі повідомлень, пов'язаними з ГЗН та направленнями у сфері захисту дітей, в комплексі з додатковими заходами зниження ризиків.</p>
Практики убезпечення дітей	«НЕ НАШКОДЬ», аналіз та запобігання ризикам

Додаток 1. Розуміння принципів мобільних бригад СРНА

Підхід мобільних бригад СРНА ґрунтується на забезпеченні прав, орієнтований на інтереси сімей та дітей. Це означає, що дитина вважається частиною сім'ї, а найкращі інтереси дитини стоять в пріоритеті при задоволенні потреб сім'ї.

Усі діяльність маж ґрунтуватися на:

- Повазі до особистості, її вибору та ідентичності.
- Недискримінації та інклюзивності, забезпеченні доступності послуг для всіх, без виключення жодної групи.
- Доступності, наданні послуг у зручний час та у зручному місці, наприклад у вихідні та у віддалених важкодоступних місцевостях.
- Інтеграції та цілісному підході, зв'язках із іншими секторами та послугами для забезпечення комплексної підтримки, в тому числі тісної координації та співпраці з місцевими органами влади.
- Підході, орієнтованому на сильні сторони, що розпізнає та враховує сильні сторони дітей та сімей.
- Учасі громад: розширення можливостей та залучення громади до забезпечення підтримки є актуальним і доцільним.
- Захисті дітей та сприянні їхньому добробуту через інтегровані послуги із захисту дітей та належні практики догляду за дітьми.
- Забезпеченні підзвітності через моніторинг, оцінювання та доказово обґрунтовані практики.

Додаток 2. Порядок розгортання мобільних бригад СРНА

Критерії	Показник
Крок 1	
Проведено експрес-оцінювання потреб у конкретній місцевості	Цей звіт повинен показати: <ol style="list-style-type: none"> Кількість постраждалих дітей, що потребують допомоги. Основні потреби в сфері захисту дітей (Консультації за участі громад (дітей та дорослих, носіїв обов'язків та зацікавлених сторін). Наявні послуги (на основі картування послуг сфери відповідальності із захисту дітей) та інформацію, надану місцевими органами влади. З ким встановити контакт і укласти меморандум про взаєморозуміння для забезпечення фізичного простору для безпечного надання послуг.
Аналіз	Аналіз повинен враховувати: <ol style="list-style-type: none"> Наявні технічні спроможності та ресурси для забезпечення підходу заснованого на правах людини та підходу «не нашкодъ». Міркування безпеки та захисту отримувачів допомоги і персоналу.
Крок 2	
Налагодження контактів на місцевому рівні	Про розклад роботи мобільної бригади СРНА необхідно поінформувати партнерів та отримувачів допомоги через офіційні канали комунікації.
Брифінги з питань безпеки та підготовка до роботи на місцях	Перед виконанням завдань на місцях розклад має бути схвалено та гарантовано безпеку. Брифінги з питань безпеки повинні надати бригаді актуальну інформацію про контекст і безпеку відповідної місцевості, у тому числі контактні телефони головних служб безпеки та охорони здоров'я, карти розташування найближчих укриттів та резервні маршрути.

	Транспортний засіб необхідно перевірити на відповідність усім фізичним умовам для виїзду на місце, в тому числі на наявність води та аптечок першої допомоги.
Брифінги після роботи на місцях	Після виїзду на місце персонал повинен задокументувати всі проведені заходи та необхідну інформацію у щоденному звіті, підкреслюючи досягнення, обмеження та труднощі.

Додаткове джерело

https://plan-international.org/uploads/2021/12/plan_mobile_child_protection_programming_guide_correction1.pdf

АБРЕВІАТУРИ

СРНА	Захист дітей у рамках гуманітарної діяльності
СРІМС	Система управління інформацією про захист дітей
EASE	Навички управління емоціями в ранньому підлітковому віці
EORE	Інформування про ризики, пов'язані з вибухонебезпечними боєприпасами
ГЗН	Гендерно зумовлене насильство
ІОК	Інформація, освіта і комунікація
ПЗПСР	Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка
ППД	Перша психологічна допомога
ПСР	Психосоціальна підтримка
РПД	Робота з постраждалими дітьми